

Мачевалачке мисли и изреке
(тактика мачевања - тактика живљења)
Хијеронимо де Каранца: О страстима у борби

Битка код Ангоре, детаљ Рубенсове копије (1603) фреске
Леонарда да Винчија из 1506. године

*Хијеронимо де Каранца, учитељ мачевања, (види више у: **"Кратка историја мачевања"** PDF), 1582. године пише: „Прост (диваљ, некултивисан...прим.аут) борац, чак и ако има мачевалачког знања, лако ће увидети да у тренуцима беса у борби заборавља научену вештину, чинећи на погрешан начин и погрешне покрете.“*

Мачевалачка борба није само борба телесних акција већ и борба мисли, идеја и душевних стања - емоција мачевалаца. И као што се једна мачевалачка акција изводи на један начин у стању телесног умора а на други начин при пуној телесној снази тако исто се једна акција изводи на један начин у једном душевном стању а на други начин у другом. Није исто улази ли мачевалац у борбу са мржњом, страхом или смирено.

Свако од наведених душевних стања има другачији утицај на извођење једне исте мачевалачке акције па она поприма у зависности од тога и различите облике дајући различите последице. Једна емоција мачеваоца делује на његове друге емоције мењајући их тако и толико да може обузети и подчинити његову целокупну душу и све његове осећаје помутити или потпуно заслепити. Мачевалац тада упада у стање афекта "пада ми мрак на очи" и он више не зна ни шта ни како ради нити може контролисати

себе и владати својим поступцима. У таквом психичком стању мачеваоцу научена вештина више ништа не значи јер се он у борби почиње понашати сумануто (лудачки) не обазирјући се на последице по себе или противника.

Емоције осим на друге емоције мачеваоца делују, такође, и на његов разум, мисли – дух. Мачевалац којим су овладале јаке емоције по правилу престаје у борби размишљати и почиње мачевати без икакве концепције, тактике и стратегије - "без памети", као "мува без главе", насумично, спонтано и препуштајући се чистом случају, инстинктима и рефлексима - дакле, у стању магновења полусвести или чак несвесно.

На разум мачеваоца у борби нарочито су јако утичу гнев и мржња. Они у толикој мери (због прилива адреналина) нарушавају мисаоне способности мачеваоца да га готово по правилу гурају у слепило ирационалног делања. Он тада губи меру и разум падајући под власт неконтролисаних порива, инстинкта и импулса због чега почиње чинити сумануто и непромишљено па га је лако погодити јер, како каже једна пословица, *"Накострешеног певца једноставно је очерупати"*

Осећаји, међутим, не делују само на осећаје и разум већ и на тело мачеваоца и његов телесни покрет у борби. Тако нпр. Декарт у својим *"Страстима душе"* пише да код мржње: *"Примећујем да је пулс неравномеран, слабији, а често и бржи, да се у грудима осећа хладноћа помешана са некаквом опором и оштром топлотом, да стомак престаје да ради и да је склон повраћању и избацивању унесене хране, или у најбољем случају – да је поквари и преобрати у штетне сокове."* У гневу долази до низа физиолошких промена у телу - дисање је убрзано, дијафрагма стегнута, мишићи су у грчу...сваки физички покрет, дакле, постаје напет, неконтролисан, делимично блокиран, крут или хипертрофиран а чуло вида и слуха раде поремећено.

Добар мачевалац, дакле, у борбу никад не ступа уз гнев или мржњу према противнику јер ови, иако су усмерен према противнику, шкоде, заправо, једино њему самом. Он гнев и мржњу, пошто *"Дисциплина може у борби увек постићи више од жестине"* (Николо Макијавели), зна да конреолише не дозвољавајући им да га преплаве. То чини путем самоконтроле, суздржавања, владања собом - дакле, самокултивацијом кроз дисциплиновање анималног у себи, а што је иначе и темељ људске културе јер једино дивљак чини необуздано и препуштен самовољи својих тренутних порива и страсти.

И као што је умеће обуздавања, суздржавања и самоконтроле биолошког порива предаторства оно што је суштина сваког врсног ловца (лавови и тигрови не нападају плен одмах чим га виде већ су научили да се суздржавају, прикрадају и чекају вребајући најбољу прилику за напад), тако је и са свим биолошким поривима и страстима код човека - па и гневом и мржњом. Отуд су нпр. углађеност, учтивост, пристojност и љубазност израз духовне дисциплине и култивисаности а неспособност човека да савлада у себи импулсивно, сирово, варварско и животињско - да се одупре инстинкту и импулсима страсти знак простоте, примитивизма и недуховности.

Из овог разлога учитељи мачевања Далеког Истока, кад би своје ученике научили техници вештине мачевања, слали би их обавезно код зен учитеља или свештеника како своје умеће не би користили као разуздани и осии дивљаци или разбојници већ се духовно и душевно оплеменили самоконтролом, а како би могли живети и борити се у духу и по правилима ратничких кодекса ("Бушидо"). О том оплемењивању говори нпр. прича о младом самурају који је од господара добио

задатак да напише песму на тему славујевог цвркута, и који је сав узохољен, гневан и арогантан написао:

*"Храбри ратник одвраћа главу
од славујеве песме
Коју би његово уво могло чути."*

Но, господар незадовољан овим стиховима дуго и упорно је чинио годинама све како би развио и оплеменио његова сирова, дивља и необуздана осећања док овај, напokon, једног дана није написао стих:

*"Стоји ратник, оклопљен и јак,
Да чује песму славуја,
Која умилно трепери међу дрвећем."*

Но, док култивисан мачевалац у борби тежи да влада својим страстима он истовремено тежи да што више у противнику разбуди страсти - у овом случају изазове у њему гнев. Наиме, у мачевању је најважније противника избацити из равнотеже јер док је у равнотежи он поседује у себи тачку ослоња која га у свим ситуацијама враћа његовој стабилности па га је тешко савладати. У стању неравнотеже, насупрот томе, противнику је његово тежиште ван њега и он се налази зато "ван себе" и без ослоња па све што чини је и ван његове контроле.

Из овог разлога у техници мачевања за добар напад на противника постоје само три прилике ("темпа"): физички, духовни и душевни.

Физичка прилика за напад се јавља кад противник изгуби телесну равнотежу јер смо га вештим кретањем "исцимали" - натерали га да под утицајем своје инерције сам изгуби стабилност; када је исцрпљен (уморан) или греши у покретима свог тела - положајем, екстензијом или формом својих покрета у простору чини оно што је погодно за напад (полази несмотрено корак напред, између противникове одбране и узврата, кад има лош положај шаке...).

Духовна прилика за напад се јавља кад противник изгуби мисаону равнотежу - кад му је разум блокиран јер је збуњен; кад му се не даје време да мисли па брзоплето и површно промишља; када се наводи на погрешне закључке... Ово је нпр. случај када се види да је противник нестрпљив па се намерно акције постепено убрзавају чиме се он наводи да сам почиње још више да убрзава због чега нема времена да промишља, планира и комбинује па мачује брзоплето и непромишљено. Он тада почиње да греши у тактици и акцијама чиме пружа сам прилике да буде погођен.

Душевна прилика за напад се јавља када противник изгуби емотивну равнотежу - када му се у осећаје унесе немир и неспокој, мржња, гнев... Добар мачевалац, зато, у борби покушава прво да делује на противникове осећаје. Он чине радње које изазивају код противника бес који ће овога одвести у пропаст: наноси сечења или бодови у тачке на противнику које су безначајне, а што овога иритира и нервира. У ту сврху се и након блока изводе уместо правих узврата "шмисови" - "шамари" тупом страном сечива (телућем или листом) по лицу противника. Користе се изазивачки изрази лица и гестови телом, заједљиве и циничне упадице, певуши се... Сетимо се чувеног Сирана де Бержарака који је током мачевалачке борбе склапао и

изговарао подругливе стихове о противнику. Противник због свега овог, ако је ташт, сујетан и горд – нема довољно духа да од тога и сам начини духовиту лакрдију и тако узврати, неизбежно побесни, подивља и бива избачен из психичке равнотеже постајући гневан и неопрезан па га је лако разоружати или ранити.

*„Ако је све борба – онда
је све мачевање.“*

А.С. "Дневник учитеља мачевања"

Све речено за гнев и мржњу у вештини мачевања важи и у свакодневном животу људи у коме у сваком тренутку постоји мноштво емоција. Те две емоције су, међутим, увек деструктивне и то највише за оног кога су гнев и мржња обузели јер *"Свако сирће своје буре једе"*.

О томе Декарт у "Страстима душе" пише да: *"Гнев је страст чије се претераности треба клонити са највише бриге. Реметећи моћ суђења њене крајности нас често наводе да чинимо грешке због којих се касније кајемо јер спречавају нас да одбацимо увреде онако како би их одбацили да смо били мање узрујани."* Исто тако: *"Ако си стрпљив у тренутку беса, избећи ћеш стотину дана туге јер ако ти срце није на месту, онда гледаш а не видиш, слушаш а не чујеш, једеш а не осећаш укус."*

Гнев и мржња нису, међутим, само део регистра индивидуалног понашања. Они се појављују и на нивоу групе, заједнице или чак и друштва у целини а са подједнако аутодеструктивним утицајем као и код појединца. У ту сврху - као што то чини мачевалац са противником, се користе разни механизми помоћу којих се инжењерингом манипулација, хушкања, демонизације, лажи, манипулација, пропаганда... производи колективна мржња и гнев. Тиме се група, заједница или цело друштво избацује из равнотеже, упада у интелектуално и емоционално слепило чиме су припремљени да се лако искористе за одређене циљеве. О томе Ноам Чомски, анализирајући разне механизме које користи нови светски поредак на сваком кораку у процесу глобализације своје идеологије, пише:

"Злоупотреба емоција је класична техника, која се користи у изазивању "кратког споја", приликом разумног просуђивања. Критичку свест тада замењују емотивни импулси (бес, страх, похлепа, пожуда... итд). Ово омогућава приступ несвесном па је касније могуће на том нивоу спровести неприметно све жељене идеје, хтења, принуду или пак изазвати одређена понашања."

Дакле, јер *"Тамо где почиње самосавладавање и суздржавање почиње човек"* (Захар Прилепин), тек кад природни човек почне са самосавладавањем, ограничавањем и каналисањем - култивисањем свог инстинктивног и емотивног

понашања помоћу *културе* јер „*Култура је ствар мере*“ (Јунг), он ће имати у себи тачку ослонаца која му даје стабилност, смиреност и спокој због којих га је тешко савладати и изманипулисати.

Без тога - култивисања и културе човек се увек налази у стању неравнотеже, неспокоја и немира због чега је увек не само телесно већ и духовно и душево "ван себе" - без ослонаца у себи и отуђен од себе па све што чини и што му се догађа је и ван њега и његове контроле.

Александар Станковић
Учитељ мачевања,
Школа мачевања "*Свети Ђорђе*", март 2018

- * **NASLOVNA**
- * **GLAVNA STRANA**
- * **NAŠI PROGRAMI**
- * **KONTAKT**